

sembla del món laboral. Es van anar fent reunions de treball. Es van descobrir i treballar documents, es van recollir fotografies, es van omplir fulls i més fulls de notes, es van redactar fitxes, es van fer interpretacions, es va conscienciar la gent, es van iniciar campanyes de salvament del patrimoni i es va anar perfilant una institució la solidesa i utilitat de la qual avui ningú qüestiona. I ara, justament, de tot això s'acompleixen els 25 anys. Als pioners –Juli Campeny, Pere Serra, Agustí Prats, Narcís Vilella, en Tomàs, en Reyné, i altres–, s'hi ha afegit més gent. El Taller d'Història de Maçanet té avui més de 400 socis. Constitueix un fenomen cultural força insòlit. Els vells pergamins buscats de casa en casa, les fotografies, els records més impensables, no solament constitueixen un arxiu important –el fotogràfic supera les 5.000 unitats; el documental permet veure escriptures des del 1200 fins avui–, sinó que ha donat fruits

esponerosos com les excavacions, restauracions i adequacions del castell de Torcafelló, el pou de glaç de Buscastell i la capella de l'antic monestir de Vall de Maria, i l'edició –amb col·laboració financera o sense– d'onze llibres –alguns de gran format– que em permeto recordar: *El nostre poble de pagès* (dedicat a les masies del terme) (1998), *Shum, 40 anys d'història* (estudi de la trajectòria de la secció d'hoquei de la societat Unió Maçanetenca) (1992), *Maçanet de la Selva* (síntesi de la història del poble, dins la col·lecció dels Quaderns de la Revista de Girona) (1994), *La nostra vila* (estudi de l'evolució del poble des de les èpoques remotes fins ara) (1995), *Tribulacions d'un masover fadrister* (transcripció i estudi d'un curiós document) (1998), *Valentí Fagnoli Annetta, història gràfica 1909-1940* (important aportació al coneixement del famós fotògraf d'origen italià casat amb una maçanetenca) (1998), *L'hort d'en Bach, del s. II aC a l'any*

2000 (divulgació dels treballs arqueològics al jaciment romà) (2000), *Mil anys d'història escrita. Maçanet de la Selva* (volum que recull transcripcions de documents) (2001), *Guia temàtica de Maçanet de la Selva* (per a la col·lecció Els Pobles de la Selva) (2003), *Homínids a la Selva* (sobre la prehistòria més remota) (2003) i *Maçanet de la Selva: 25 anys d'ajuntaments democràtics* (de temàtica ben recent) (2004). Caldria, a més, recordar sortides culturals, concerts –heu assistit mai a un recital de música

dins d'un pou de glaç?–, àpats, excursions, exposicions... activitats moltes de les quals ara repetiran amb solemnitat manifesta per commemorar els 25 anys, que també tindran, per cert, el seu llibre especial dedicat. I un detall importantíssim: el Taller d'Història no el formen uns romàntics; darrere hi ha tot un poble que els compra amb afany els llibres i els assaboreix i valora. Maçanet – Taller d'Història: un punt i a part.

Joan Domènech Moner

L'àngel dels orfes, la fada de la ràdio

«Madeleine Carroll», actriu compromesa. Exposició al Museu del cinema de Girona. Del 23 de febrer a l'11 de juny.

En una enquesta feta al final dels anys 30 entre estudiants de la Universitat de Colúmbia, als EUA, la majoria van afirmar que si haguessin de triar una dona per endur-se-la a una illa deserta, triarien l'actriu Madeleine Carroll. Aquesta només és una petita mostra, una anècdota frívola si tenim en compte la seva trajectòria posterior, de la popularitat que va arribar a assolir aquesta artista, a la qual el Museu del Cinema de Girona ha dedicat una exposició, amb motiu del

centenari del seu naixement, comissariada per Dolors Maset, Montse Puigdevall i Dimitri Salmon.

El títol de la mostra, «Madeleine Carroll. Actriu compromesa», és prou aclaridor, pel fet que posa en relació dos mons que, malauradament, massa sovint són gairebé antitètics. En aquest sentit, l'actriu fuig de la norma. Carroll va néixer el 1906 a Anglaterra, a West Bromwich (Birmingham), va exercir de professora de francès, va estudiar inter-

pretació i, després de debutar al teatre, va rebre propostes per treballar al cinema, camp en el qual, gràcies al seu talent, va arribar a ser una autèntica estrella i a treballar amb alguns dels més prestigiosos directors del moment, com John Ford, Alfred Hitchcock o William Dieterle. Va ser durant aquesta època que el seu primer marit, un noble anglès, li va fer construir un castell al paratge de

Treumal, a Calonge, que va acabar essent propietat de l'actriu i on va residir abans i després de la Segona Guerra Mundial. Precisament va ser aquesta contesa la que va canviar de forma radical la vida de Carroll. El 1940 la germana petita de l'actriu va morir en un raid aeri dels alemanys sobre Londres. Aquell sotrac emocional va provocar que Carroll abandonés la seva carrera artística i decidís implicar-

Madeleine Carroll, membre de la Creu Roja durant la Segona Guerra Mundial.

ARXIU M. CARROLL

Sala de joc

Llegeixo, aquests dies, un llibre que feia molts anys que estava buscant. Va escriure'l Josep Vilar i Masferrer, un home de Calonge que va fer classes en un poble de pocs masos de les Gavarres i que, naturalment, no era mestre. Vilar i Masferrer va ser sobretot un perdedor; com molta altra gent íntegra i pobra. El títol del seu llibre és una declaració de principis: *Origen de los mundos o la vida*. No s'hi posa per poc. Com que la temàtica és del que ell en diu «el campo de la ciencia», jo hi entenc el que hi entenc. Hi ajuda també la mania de Vilar a escriure paràgrafs llarguíssims sense ni un punt; només amb comes i amb punts i comes. Jo el defensaria, però, allà on fos, perquè el que em fa bo aquest home és la seva convicció en el triomf del progrés, de la raó i de la cultura; la seva fe en el que els francesos n'haurien dit les llums. Vilar era un home d'esquerres; no em sorprendria si em diguessin que va ser maçó. Fa quasi cent anys, però molta altra gent compartia el mateix matalàs que va servir de base a les seves idees. Molts intel·lectuals i pedagogs, per exemple. També el noucentisme. És per això que la majoria dels ateneus i entitats o associacions populars de casa nostra tenien una biblioteca, a més d'un cafè i d'una sala de ball. A la Bisbal, per exemple, que és el que conec millor, els únics que no van tenir biblioteca van ser els de la Peña Bisbalense, l'entitat dels senyors. Compto que ja en devien tenir a casa seva, si és que en volien: a la Peña es van estimar més tenir una sala de jocs. Escric això, hores després d'haver estat parlant amb una colla d'escriptors i de gent de Girona interessada pels llibres. Un dels punts que hem discutit és què es podia fer per tal que els joves llegissin. Simplifico molt, ja ho sé, però jo sóc dels que pensen que hem de començar a mirar els joves com ens miràvem aquells senyors perquè, com ells, molts dels nostres joves, avui, van força grassos. Saben que, si els convé, tenen al seu abast els llibres. El problema és que no els convé quasi mai i que, tot sovint, s'estimen més jugar. Vilar i Masferrer veia els llibres com un manera de progressar. Molts dels nostres joves els veuen com uns entrebancs que els aparten de tot allò que els duu el progrés.

Xavier Cortadellas

se activament en la recuperació de la pau i dels valors democràtics com a membre de la Creu Roja, fent tasques de suport a les víctimes més directes de la guerra, molt especialment els nens orfes francesos i els soldats americans ferits.

Finalitzada la Segona Guerra Mundial, Carroll, molt ben relacionada —tenia un cert nivell d'amistat amb Eisenhower—, va passar a ser la cara amable del règim i va ser la protagonista absoluta del programa de la ràdio francesa «Madeleine à Paris», que tenia com a objectiu millorar la imatge de l'exèrcit nord-americà de cara als francesos, que veien com, després de l'ocupació alemanya, hostatjar l'exèrcit alliberador també provocava greus problemes de convivència. El programa de l'actriu no només va contribuir decisivament per-

què els francesos veiessin els nord-americans amb uns altres ulls, sinó que l'audiència la va considerar com «la fada de la ràdio» i en les missives que els oients li enviaven, moltes de les quals contestava personalment, li exposaven tota mena de

problemàtiques i arribà a ser la seva confident.

Durant l'època que Carroll va viure a Calonge va conèixer Anita Ponsatí, que va ser des de llavors la seva persona de confiança, fins a la mort de l'artista, l'any 1987, a San Pedro de Alcàntara. Les restes de

Carroll reposen a Calonge i Ponsatí, que va morir el 1994, va conservar molts objectes personals de l'actriu, entre els quals un bon nombre de cartes dels oients del programa radifònic esmentat, que són un dels eixos de l'excel·lent exposició que

està instal·lada al Museu del Cinema, on es mostren dues cares de Carroll, la del *glamour* de Hollywood, però també la més important, sorprenent i admirable, la del compromís.

Dani Chicano

El cas de l'arxiu migpartit

Per poc que algú s'interessés per la història de la música a les comarques gironines, de seguida toparia amb la producció de la capella de la catedral, un dels focus més importants fins ben entrat el segle XIX. Si vol anar més a fons en la seva curiositat, s'adonarà que li cal desplaçar-se forçosament fins a Barcelona. Les partitures dels mestres Soler, Gaz o Gònima, entre d'altres compositors gironins dels segles XVII i XVIII, es troben repartides bàsicament entre l'arxiu capitular de la seu gironina i la Biblioteca de Catalunya. És ben conegut que al cap i a cal hi varen arribar per la venda efectuada pel músic i col·leccionista Joan Carreras Dagas (1828-1900) a la Diputació de Barcelona el 1892. Alguns rumors hi afegeixen, de més a més, que prèviament havia intentat vendre-les al British Museum. Així fou com la seva col·lecció va formar el nucli bàsic del fons musical de l'actual Biblioteca de Catalunya.

Tot un protagonista de la vida musical gironina, barcelonina i bisbalenca, director d'escoles de música, introductor de Czerny, Cramer i altres mètodes de piano despistats, compositor d'himnes i òperes, de misses i d'obres de saló i circumstàncies, Carreras Dagas va ser també mestre de capella de la catedral de Girona entre 1851 i 1860, en temps de vaques flagues de la institució. Al cap de deu anys de deixar el càrrec, el mestre havia aconseguit una enorme col·lecció musical, tant de partitures com d'instruments, de la qual va publicar un catàleg esmentant-ne la procedència per a la majoria de les peces excepte, sospitosament, les de la part gironina. Per tot plegat, tot i que no hi ha cap prova concloent, les diferents peces del trencaclosques projecten una ombra de dubte molt llarga sobre la legitimitat d'aquella transacció del segle dinou.

Amb els treballs que hem tingut arran dels papers de l'arxiu de Salamanca i la mala sang que s'està fent amb les obres d'art del Museu Diocesà de Lleida procedents de la Franja, tampoc no es tracta ara d'obrir un nou front de polèmica entre Girona i Barcelona per una pila de papers pautats. Però en favor de la unitat d'arxiu —aquesta expressió que ara ens és tan familiar—, i ara que la digitalització dels fons s'ha convertit en una tasca econòmicament molt assequible, seria interessant arribar a un acord institucional que permetés una reunificació virtual del que una vegada fou l'arxiu musical de la catedral de Girona. Part de la feina ja és feta, ja que Jaume Pinyol i Albert Bosch han anat fotografiant pacientment les partitures que es guarden a la part gironina, posant-les a disposició dels investigadors al mateix arxiu capitular. I, posats a fer fotos de les obres gironines endreçades a la Biblioteca de Catalunya, també es podria aprofitar per completar de la mateixa manera l'arxiu musical de la parròquia de Sant Esteve d'Olot, l'altre centre destacat durant el barroc. Sobretot si el fons acaba essent dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal de la Garrotxa, l'opció més plausible, seria un goig tenir tanta música potencial en el lloc on fou imaginada.

Josep Pujol i Coll

Arxiu M. Carroll

Madeleine Carroll, actriu.

